

8.11.2018 Hanke STM 078:00/2018

Ammatinharjoittajien ja yrittäjien työttömyyskassan (AYT-kassa) kommentit asiakirjaan:

Luonnos 30.10.2018 (kuulemistilaisuus ja käännös)

Hallituksen esitys eduskunnalle yrittäjän ei omistavan perheenjäsenen työttömyysturvan parantamisesta työttömyysturvalakia muuttamalla.

Esitys on ehdottomasti parempi kuin aiempi versio, jossa kassajäsenyys olisi ollut mahdollista korjata takautuvasti oikeaan kassaan. On kuitenkin todettava, että tämä esitys pitää sisällään muutamia olennaisia oikeudenmukaisuuskysymyksiä. Yrittäjien on kassan toimeenpanossa havaittu jatkavan yritystoimintaa usein heikentyneestä tilanteesta huolimatta ääri rajoille ja työvoimapolitiittisten helpotusten myötä näiden yrittäjien työttömäksi jäämisen voidaan arvella kasvavan. Tämän vaikutuksia olisi hyvä arvioida tarkemmin yrittäjäkassoihin kohdistuvan mahdollisen kustannusvaikutuksen vuoksi. Valmistelun todetaan olevan kattavaa, mutta tiettyjä seikkoja toivotaan edelleen pohdittavaksi tarkemmin oikeudenmukaisemman lopputuloksen saamiseksi sekä jatkossa palkansaajiksi katsottavien, että nyt yrittäjinä oikein vakuutautuneiden osalta.

1) Lakitekniset havainnot

- a. Lienee niin, että ei-omistavat perheenjäsenet voivat olla edelleen TTL 1:6.1 mom. mukaan YEL-vakuutuksensa kautta yrittäjiä toiminimiyrityksissä työskennellessään? Asettaako tämä ei-omistavat perheenjäsenet keskenään eriarvoiseen asemaan yhtiömuodosta ja erityisesti siitä maksetaanko hänelle palkkaa, riippuen? Yhtiömuodosta seuraa se, onko ei-omistava perheenjäsen YEL- vai TyEL-vakuutettu.
- b. Tulisiko TTL 2:7 §:n sanamuotoja täydentää **esimerkiksi seuraavasti**, kun ei-omistavia perheenjäseniä käsitellään jatkossa palkansaajan työvoimapolitiittisten edellytysten kautta:

7 § Yrittäjän **osaomistavan** perheenjäsenen työskentelyn päätyminen

Ellei muuhun arvioon ole aihetta, yrittäjän **osaomistavan** perheenjäsenen työskentelyn yrityksessä katsotaan ---

Tuleeko kuitenkin YEL-vakuutettuja perheenjäseniä arvioida tämän pykälän kautta edelleen?

Ammatinharjoittajien ja yrittäjien työttömyyskassa AYT

2) Oikeudenmukaisuuskysymykset

- a. Yrittäjäkassassa oikein vakuuttanut jäsen, joka ehtii kerryttämään alle 15 kuukautta työssäoloehdot ennen lain voimaantuloa, ei hyödy jäsenyysajastaan lainkaan. Hänen tulee esityksen mukaan aloittaa uuden 52 viikon työssäoloehdon kerryttäminen. Nyt oikein vakuuttanut henkilö voi siis joutua kerryttämään työssäoloehdot jopa (14 kk + 52 viikkoa) 26 kuukautta ennen työssäoloehdon täyttymistä. Statuksen muuttuminen on lainmuutoksesta johtuva, eikä henkilö ole itse voinut vaikuttaa asiaan, jolloin on kohtuutonta, ettei nykyjäsenyyttä voida hyväksilukea mitenkään.

Ratkaisu 1: siirtymäsäännös, jossa tällaiset jäsenet voivat vakuuttaa itsensä ja kerryttää työssäoloehdot yrittäjäkassassa työssäoloehdon täyttymiseen asti.

Ratkaisu 2: työssäoloehtojen yhteenlaskeminen suhdeluilla.

- b. Esityksessä kahta eri palkkatyötä ei voi laskea yhteen. Esitys voi johtaa toimeenpanossa tilanteisiin, jossa kahta palkkatyötä 17 + 17 h/vko tekevä henkilö ei kerrytä työssäoloehdot lainkaan. Keskeisenä perusteena esitetään sitä, että näiden henkilöiden asema ei huonone nykyisestä.

Ratkaisu: jatketaan suhdeluilla laskemisen mallin kehittämistä. Yhteenlaskemisessa on pitkälti kyse prosenttilaskusta, jos työssäoloehdot on yhdenmukainen. Tähän pohdittavaksi ratkaisu?

Nämä kaksi suurempaa oikeudenmukaisuuskysymystä voivat saattaa työttömyysturvajärjestelmää huonoon valoon väliinpuotoamistilanteissa ja aiheuttaa yksilötasolla huonoja lopputuloksia.

3) Yrittäjäkassat ja niiden jäsenet

- a. Yrittäjäkassassa vakuuttaneet voivat nyt tulla lomautetuiksi palkansaajia tiukemmin edellytyksin – lakimuutoksen yhteydessä edellytykseksi asetettiin, että yrityksestä on tullut lomauttaa myös joku muu kuluneen vuoden aikana. Nyt lakimuutoksen jälkeen kynnyksiä madalletaan ja kustannus tulee yrittäjäkassojen maksettavaksi, jos etuudet maksetaan jälkisuojajaksina. Samoin lievennys koskee työsuhteiden päättymisiä.

Yhden etuuspäivän kustannus AYT-kassalle on noin 22 euroa. Sadan päivän työttömyys sadalle henkilölle tarkoittaisi noin 220.000 euron puhdasta lisäkuluja, joka tarkoittaisi yli 10 % kasvua kassan kokonaisvastuusiin etuusmenoista. Työttömäksi jäävien mahdollista kasvua ja työttömyyden pituutta on mahdoton arvioida, mutta kynnyksen madaltuessa on selvää, että lisäkustannuksia yrittäjäkassoille tulee, mikäli esityksessä ei huomioida kustannustenjakoa valtion ja yrittäjäkassojen kesken. Palkansaajakassoissa kassalle jäävät kustannusvaikutukset ei omistavien perheenjäsenten jäädessä työttömäksi 52 viikon työssäoloehdon täytettyään ovat pienempiä.

Ratkaisu: Ei-omistavien perheenjäsenten rahoitus yrittäjäkassojen osalta identtiseksi palkansaajakassojen kanssa.

- b. Yrittäjäkassojen tulee ohjeistaa liittymistilanteessa ei-omistavia perheenjäseniä viimeistään lakimuutoksen vahvistuttua, ettei kassaan kannata liittyä, jos yrittäjän työssäoloehto ei ehdi täyttyä ennen lain voimaantuloa.
- c. Mikäli 1) a.-kohdan ei-omistavilta YEL-vakuutetuilta yrittäjiltä edellytetään työssäoloehdon täyttämiseksi palkkaa, on tämä selkeä heikennys heidän nykytilanteeseensa. Palkanmaksu ei ole aina itsestäänselvyys, jos yrityksellä menee kehnommin, mutta tällä hetkellä näissäkin tilanteissa työssäoloehto kertyy YEL-vakuutuksen kautta.

Helsingissä 8.11.2018

Sami Aapro

kassanjohtaja

Ammatinharjoittajien ja yrittäjien työttömyyskassa

Ammatinharjoittajien ja yrittäjien työttömyyskassa AYT

Ratavartijankatu 2
00520 Helsinki

palvelunumero 09 2535 3100
faksi 09 2535 3131

asiakaspalvelu@ayt.fi
jasenasiat@ayt.fi
www.ayt.fi